1. ספר שמות פרק ל״א

יב יג ויאמר יהוה אל־משה לאמר: ואתה דבר אל־בני ישראל
לאמר אך את־שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם
יד לדרתיכם לדעת כי אני יהוה מקדשכם: ושמרתם את־
השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל־העשה
טו בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה: ששת ימים
יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קדש ליהוה
טז כל־העשה מלאכה ביום השבת מות יומת: ושמרו
בני־ישראל את־השבת לעשות את־השבת לדרתם ברית
יז עולם: ביני ובין בני ישראל אות הוא לעלם כי־ששת ימים
עשה יהוה את־השמים ואת־הארץ וביום השביעי שבת
יח וינפש: ויתן אל־משה ככלתו לדבר אתו
בהר סיני שני לחת העדת לחת אבן כתבים באצבע אלהים:

שמות ל״ה ויקהל

א ויקהל משה את־כל־עדת
בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר־צוה יהוה לעשת
ב אתם: ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם
ג קדש שבת שבתון ליהוה כל־העשה בו מלאכה יומת: לא־
תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת:

המשך שמות ל״ה

כ ויצאו כל־עדת בני־
כא ישראל מלפני משה: ויבאו כל־איש אשר־נשאו לבו וכל
אשר נדבה רוחו אתו הביאו את־תרומת יהוה למלאכת
כב אהל מועד ולכל־עבדתו ולבגדי הקדש: ויבאו האנשים
על־הנשים כל נדיב לב הביאו חח ונזם וטבעת וכומז כל־
כלי זהב וכל־איש אשר הניף תנופת זהב ליהוה:

שמות ל״ו

ד ויבאו כל־החכמים העשים את כל־מלאכת הקדש איש
ה איש ממלאכתו אשר־המה עשים: ויאמרו אל־משה לאמר
מרבים העם להביא מדי העבדה למלאכה אשר־צוה יהוה
ו לעשת אתה: ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש
ואשה אל־יעשו־עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם
ז מהביא: והמלאכה היתה דים לכל־המלאכה לעשות אתה
ח והותר:

שמות ל״ח

ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת ח
הצבאת אשר צבאו פתח אהל מועד:

שמות ל״ט

ככל אשר־צוה יהוה
את־משה כן עשו בני ישראל את כל־העבדה: וירא משה
את־כל־המלאכה והנה עשו אתה כאשר צוה יהוה כן עשו
ויברך אתם משה:

שמות מ׳

ל וישם את־הכיר בין־אהל מועד
לא ובין המזבח ויתן שמה מים לרחצה: ורחצו ממנו משה
לב ואהרן ובניו את־ידיהם ואת־רגליהם: בבאם אל־אהל
מועד ובקרבתם אל־המזבח ירחצו כאשר צוה יהוה את־
לג משה: ויקם את־החצר סביב
למשכן ולמזבח ויתן את־מסך שער החצר ויכל משה את־
המלאכה:

[illegible]

לד ויכס הענן את־אהל מועד וכבוד יהוה מלא את־המשכן:
לה ולא־יכל משה לבוא אל־אהל מועד כי־שכן עליו הענן
לו וכבוד יהוה מלא את־המשכן: ובהעלות הענן מעל המשכן
לז יסעו בני ישראל בכל מסעיהם: ואם־לא יעלה הענן ולא
לח יסעו עד־יום העלתו: כי ענן יהוה על־המשכן יומם ואש
תהיה לילה בו לעיני כל־בית־ישראל בכל־מסעיהם:

4. מכילתא [illegible]

ראו כי ה' נתן לכם השבת,
לא היה צריך לומר אלא דעו,
מה ראו, אלא כך

אמר להם הקדוש ברוך הוא, אם יבואו עובדי כוכבים ויאמרו לכם למה אתם עושים את יום השבת ביום הזה, אמרו להם ראו שאין המן יורד בשבת, ומהו נתן לכם, לכם נתנה ולא לעובדי כוכבים, מכאן אמרו יא אם יבואו מבני נח וישמרו את השבת, לא דיים שאין מקבלים שכר אלא שחייבים מיתה שנאמר (בראשית ח כב) ויום ולילה לא ישבתו, ואזהרה לבני נח זו היא מיתתן. וכן הוא אומר (שמות לא יז) ביני ובין בני ישראל וגו', יא משל למלך יושב ומטרונא יושבת כנגדו, העובר ביניהם חייב מיתה.

6. מדרש תנחומא ויקהל (א)

...את מוצא שלשה שמות נקראו לו לאדם, אחד מה שקוראים לו אביו ואמו, ואחד מה שקוראין לו בני אדם, ואחד מה שקונה הוא לעצמו. טוב מכלן מה שקונה הוא לעצמו. תדע לך, שהרי בצלאל על ידי שקנה שם טוב, זכה שיעשה מלאכת המשכן. וכתיב, נבחר שם מעשר רב, מכסף ומזהב חן טוב (משלי כב א). סגין. מפני שקראו בענין ראו קרא ה' בשם בצלאל, זה שאמר הכתוב, טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו (קהלת ז א). אמרו לשלמה, מהו טוב שם משמן טוב. אמר להם, כשהאדם נולד, אין הכל יודעין מי הוא. נפטר בשם טוב, משפיעי מעשים טובים, כאין ישראל מטפלין עמו. עושין עמו גמילות חסד. מכריזין שבחו ואומרים, פלוני זה כמה צדקות כמה תורה כמה מצות עשה, משכבו יהא עם הצדיקים.

11. רש״י שמות ל״ח ח׳

(ח) במראת הצובאות. בנות ישראל היו בידן מראות שרואות בהן כשהן מתקשטות ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן והיה מואס משה בהן מפני שעשויים ליצר הרע א"ל הקב"ה קבל כי אלו חביבין עלי מן הכל על ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים כשהיו בעליהם יגעים בעבודת פרך היו הולכות ומוליכות להם...

13. בן איש חי [illegible] שבת

נותנין לו משאלות לבו כ"ל בס"ד מדה כנגד מדה דהשומר שבת במעשה ודבור אין נחשב בזה מענג את השבת כי בזה האדם חייב מן הדין ואין עונג אלא במותרות לכן השומר שבת גם בהרהור זה נקרא מענג שבת דהרהור אינו אסור מן הדין ואין עונג אלא במותרות ולכן מדה כנגד מדה נותנין לו משאלות לבו דשמירתו בהרהור הוא בלב.

5. מדרש רבה [illegible]

מעשה בתלמיד אחד של ר' שמעון בן יוחאי שיצא חוצה לארץ ובא עשיר והיו התלמידים רואין אותו ומקנאין בו והיו מבקשים הן לצאת לחוצה לארץ, וידע ר' שמעון והוציאן לבקעה אחת של פני מרון והתפלל ואמר בקעה בקעה מלאי דינרי זהב התחילה מושכת דינרי זהב לפניהן. אמר להם אם זהב אתם מבקשים הרי זהב טלו לכם, אלא היו יודעין כל מי שהוא נוטל עכשו, חלקו של עולם הבא הוא נוטל שאין מתן שכר התורה אלא לעולם הבא, הוי ותשחק ליום אחרון,

7. שבת קי״ח

א"ר שמעון בן פזי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא יכל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות מחבלו של משיח ומדינה של גיהנם וממלחמת גוג ומגוג מחבלו של משיח כתיב הכא יום וכתיב התם °הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום וגו' מדינה של גיהנם כתיב הכא יום וכתיב התם °יום עברה היום ההוא ממלחמת גוג ומגוג כתיב הכא יום וכתיב התם °ביום בא גוג א"ר יוחנן משום רבי יוסי כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר °אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך וגו' לא כאברהם שכתוב בו °קום התהלך בארץ לארכה וגו' ולא כיצחק שכתוב בו °כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל אלא כיעקב שכתוב בו °ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה ר"נ בר יצחק אמר ניצול משעבוד גליות כתיב הכא והרכבתיך על במתי ארץ וכתיב התם °ואתה על במותימו תדרוך

ח׳

חבלו של משיח. כדאמרי' בכתובות (דף קיא:) דור שבן דוד בא בו קטיגוריא בתלמידי חכמים שנאמר ועוד בה עשיריה וגו' חבלי לשון חבלי יולדה (הושע יג) חבלי מצרים. כלומר אין לה קץ: אז תתענג. כתר וקראת לשבת עונג כתיב:

8. שבת קי״ט

ר' זירא מהדר אזוזי זוזי דרבנן א"ל במטותא מינייכו לא תחללוניה

9. כתובות קי״ב

אמר רבי זירא אמר רבי ירמיה בר אבא דור שבן דוד בא קטיגוריא בתלמידי חכמים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר צירוף אחר צירוף שנאמר °ועוד בה עשיריה ושבה והיתה לבער תני רב יוסף בזוי ובזוי דבזוי

רש״י

קטיגוריא. קטרוג מסטינים ומלמדים חובה עליהם: צירוף אחר צירוף. גזירות על גזירות: ועוד בה עשיריה. כשתשוב המלקים יסוו הטורין ולא טהר כי אם העשירית אף היא תשוב והיתה לבער: בזוי ובזוי דבזוי. שוללים אחר שוללים:

10. סנהדרין צ״ח ע״א

ואמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה שנאמר °ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו' רבי (*אליעזר) אומר אף מזה שנאמר °כי לפני הימים (האלה) [ההם] שכר האדם לא נהיה ושכר הבהמה איננה וליוצא ולבא אין שלום מן הצר *מאי ליוצא ולבא אין שלום מן הצר רב אמר אף תלמידי חכמים שכתוב בהם שלום דכתיב °שלום רב לאהבי תורתך אין שלום מפני צר ושמואל אמר עד שיהו כל השערים כולן שקולין

12. רמב״ם הל׳ שבת פרק ב׳

ואסור להתמהמה בחלול שבת לחולה שיש בו סכנה, שנאמר: "אשר יעשה אתם האדם וחי בהם" (ויקרא יח,ה) – ולא שימות בהם. הא למדת שאין משפטי התורה נקמה בעולם אלא רחמים וחסד ושלום בעולם. ואלו המינים שאומרים שזה חלול, ואסור – עליהם הכתוב אומר: "וגם אני נתתי להם חקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם" (יחזקאל כ,כה).

14. [illegible]

. כל אדם נברא בצלם אלוהים[69], ויחד עם זה ענינו המיוחד של העם הזה הוא "תהלתי יספרו"[26]. לעומת "השמים מספרים כבוד אל"[70], עניננו הוא לספר כבוד ד' ותהילתו בתחתיות ארץ עם כל הסיבוכים שלהם. מתוך "נגלית... בערפלי טוהר" מתוך הענן שמקשר אותנו עם ד' כארציות, נמשכים המסעות, עד "ושכנתי בתוכם", בתוכם ממש. "וכבוד ד' מלא את המשכן". מתגלה הענן במציאותנו העובדתית, במסענו ממצרים לירושלים, בירת מלכות ישראל, דרך החומשים ויקרא־במדבר עד הסיום: "אלה מסעי בני ישראל"[71]. אנו נוסעים ממצרים לירושלים לאור דבר ד', והולך אתנו הענן הנמשך מ"ושכנתי בתוכם"[49]. הוא קובע את סידורי הדרך, כתנותו ובהעלותו[72]. המסע האלוהי שלנו נמשך לאור ענן ד' המתגלה ממתן תורה. כל הדרך שלנו היא קידוש השם. הענן של "ושכנתי בתוכם" הוא שקובע את ההליכה בדרך. "אלה מסעי בני ישראל" מתוך דבר ד' בתמימותו במקור התורה, "מבין שני הכרבים"[73].

2. יחזקאל ל״ו

ו לכן הנבא על־
אדמת ישראל ואמרת להרים ולגבעות לאפיקים ולגאיות
כה־אמר אדני יהוה הנני בקנאתי ובחמתי דברתי יען כלמת
ז גוים נשאתם: לכן כה אמר אדני יהוה אני נשאתי את־ידי
ח אם־לא הגוים אשר לכם מסביב המה כלמתם ישאו: ואתם
הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי
ט קרבו לבוא:

יחזקאל [illegible] ל״ו

ויבוא אל־הגוים אשר־באו
שם ויחללו את־שם קדשי באמר להם עם־יהוה אלה ומארצו
יצאו: ואחמל על־שם קדשי אשר חללהו בית ישראל בגוים
אשר־באו שמה: לכן אמר לבית־ישראל כה
אמר אדני יהוה לא למענכם אני עשה בית ישראל כי אם־
כג לשם־קדשי אשר חללתם בגוים אשר־באתם שם: וקדשתי
את־שמי הגדול המחלל בגוים אשר חללתם בתוכם וידעו
הגוים כי־אני יהוה נאם אדני יהוה בהקדשי בכם לעיניהם
כד ולקחתי אתכם מן־הגוים וקבצתי אתכם מכל־הארצות
כה והבאתי אתכם אל־אדמתכם: וזרקתי עליכם מים טהורים
וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל־גלוליכם אטהר אתכם
כו ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסרתי את
כז לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר: ואת־רוחי אתן
בקרבכם ועשיתי את אשר־בחקי תלכו ומשפטי תשמרו
כח ועשיתם: וישבתם בארץ אשר נתתי לאבתיכם והייתם ל
כט לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים: והושעתי אתכם מכל
טמאותיכם

יחזקאל [illegible] ל״ו

לב לא למענכם אני־עשה נאם אדני יהוה יודע
לכם בושו והכלמו מדרכיכם בית ישראל:
לג כה אמר אדני יהוה ביום טהרי אתכם מכל עונותיכם
לד והושבתי את־הערים ונבנו החרבות: והארץ הנשמה
לה תעבד תחת אשר היתה שממה לעיני כל־עובר: ואמרו
הארץ הלזו הנשמה היתה כגן־עדן והערים החרבות
לו והנשמות והנהרסות בצורות ישבו: וידעו הגוים אשר
ישארו סביבותיכם כי ו אני יהוה בניתי הנהרסות נטעתי
לז הנשמה אני יהוה דברתי ועשיתי: כה אמר
אדני יהוה עוד זאת אדרש לבית־ישראל לעשות להם
לח ארבה אתם כצאן אדם: כצאן קדשים כצאן ירושלם
במועדיה כן תהיינה הערים החרבות מלאות צאן אדם
וידעו כי־אני יהוה:

3. זכריה ח׳

ט כה־אמר יהוה
צבאות תחזקנה ידיכם השמעים בימים האלה את הדברים
האלה מפי הנביאים אשר ביום יסד בית־יהוה צבאות
י ההיכל להבנות: כי לפני הימים ההם שכר האדם לא נהיה
ושכר הבהמה איננה וליוצא ולבא אין־שלום מן־הצר ואשלח
טז את־כל־האדם איש ברעהו: . אלה הדברים אשר
תעשו דברו אמת איש את־רעהו אמת ומשפט שלום שפטו
יז בשעריכם: ואיש ו את־רעת רעהו אל־תחשבו בלבבכם
ושבעת שקר אל־תאהבו כי את־כל־אלה אשר שנאתי נאם־
יח יט יהוה: ויהי דבר־יהוה צבאות אלי לאמר: כה
אמר יהוה צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי
וצום העשירי יהיה לבית־יהודה לששון ולשמחה ולמעדים
טובים והאמת והשלום אהבו: